

Jakautuminen ennen sukupolvenvaihdosta – edelleen käyttökelpoinen, mutta huolellista suunnittelua vaativa ratkaisu

Kun perheyriyksen sukupolvenvaihdos lähestyy ja tase pullottaa vuosien varrella kertyneitä sijoitusvaroja, katseet kääntyvät usein yhtiön jakautumiseen. Kirjoitin aikoinaan kotisivuillani artikkelin otsikolla: ”Jakautuminen – käyttökelpoinen keino valmistautua sukupolvenvaihdokseen”.

Tämä pääteesi pitää yhä paikkansa, mutta pelikenttä yhtiön sisällä on muuttunut dramaattisesti. Ennen jakautumisella haettiin lupaa yhtiön pilkkomiseen ilman veronkiertoleimaa – tänä päivänä sillä taistellaan sukupolvenvaihdoshuojennuksen eloonjäämisestä.

Nykyisessä verotusympäristössä ja korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) linjausten valossa jakautumisen suunnittelu vaatii huomattavasti aiempaa kirurgisempaa tarkkuutta. Suurin sudenkuoppa piilee siinä, että eri verolait puhuvat keskenään ristiin.

EVL-loukku: Tulolähde ei takaa huo Jennusta

Vuoden 2020 tulolähdeuudistus poisti osakeyhtiöiltä henkilökohtaisen tulolähteen (TVL). Tämän seurauksena lähes kaikki arvopaperikauppaa tai sijoitustoimintaa harjoittavat osakeyhtiöt verotetaan automaattisesti elinkeinoverolain (EVL) mukaan.

Tämä on luonut monelle yrittäjälle vaarallisen harhan: jos yhtiö kerran harjoittaa EVL:n mukaista elinkeinotoimintaa tuloverotuksessa, sen täytyy olla huo Jennuskelpoinen yritys myös perintö- ja lahjaverotuksessa (PerVL).

Näin ei ole. Ennakkopäätöksessään KHO 2024:68 Korkein hallinto-oikeus katkoi tältä logiikalta siivet. KHO linjasi, että tulolähde ei ratkaise PerVL §:n soveltamista. Vaikka yhtiö pyörittäisi miljoonasalkkua ja tekisi kauppaa päivittäin, se voidaan katsoa puhtaaksi ”lompakkoyhtiöksi”, eli passiiviseksi varallisuudenhoidoksi, jos siltä puuttuu perinteisen yritystoiminnan elementtejä, kuten palkattu henkilöstö tai ulkoiset asiakkaat. Tällaiselle yhtiölle ei huo Jennusta myönnetä.

Miksi jakautuminen on edelleen ratkaisu?

Tässä astuu kuvaan yhtiön jakautuminen. Jos toimivassa yrityksessä on kiinni sekä aitoa, aktiivista liiketoimintaa että merkittävää määrää passiivista sijoitusvarallisuutta tai kiinteistöjä, kokonaisuus on riski.

Tuore ratkaisu KHO 2026:72 toi yrittäjälle huo Jennavan tiedon siitä, että Verohallinto ei saa mielivaltaisesti ”avata taseita” ja eivät huo Jennusta osittain, jos yhtiön pääasiallinen luonne on aito elinkeinotoiminta. Mutta jos passiivisen sijoitusvarallisuuden painoarvo kasvaa liian suureksi, vaarana on, että koko yhtiö leimataan ”ei-yritykseksi”.

Yllä mainittu ratkaisu KHO 2026:72, on sangen mielenkiintoinen ja myös poikkeuksellinen. Yhtiö ei ollut puhtaasti pelkkä sijoitusyhtiö. Sillä oli passiivisen vuokraustoiminnan rinnalla myös aitoa, huo Jennuskelpoista elinkeinotoimintaa (vaikka se oli taseessa laskettuna alle 20 %). KHO katsoi, että tämä vähäisempi aito liiketoiminta riitti tekemään yhtiöstä PerVL 55 §:n tarkoittaman ”yrityksen”. Yhtiö sai siis jalansijan huo Jennuksen piiriin.

Verohallinto ja KHO olivat eri mieltä ”kaikki tai ei mitään” säännöstä.

Verohallinnon logiikka: Koska 80 % varoista on passiivista vuokravarallisuutta, avataan tase ja annetaan huojennus vain sille 20 % osuudelle, joka on aitoa bisnestä.

KHO:n päätös (3-2): lakiteksti ei tunne viimeksi mainittua välimuotoa. Osakeyhtiön kohdalla pääsääntönä on, että huojennus lasketaan osakkeen verotusarvosta sellaisenaan. Taseen avaaminen ja pilkkominen on mahdollista vain erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa.

KHO linjasi suoraan: Jos henkilökohtainen tulolähteen/passiivisten varojen osuus tekee koko yhtiöstä ei-yritysmäisen, huojennus pitää evätä kokonaan. Mutta jos yhtiöllä katsotaan olevan riittävästi aitoa elinkeinotoimintaa, huojennus kuuluu koko taseelle. Osittainen huojennus taseen avaamisen kautta ei ole mahdollinen.

Jos tuon saman yhtiön aito liiketoiminta olisi ollut vielä hieman pienempää tai passiivisen varallisuuden luonne aavistuksen erilainen, vaaka olisi voinut heilahtaa toisinpäin.

Tämän takia jakautuminen on edelleen se turvallisin ratkaisu.

Jakautumisen avulla yhtiö voidaan pilkkoa kahtia ennen sukupolvenvaihdosta:

Liiketoimintayhtiöön, joka täyttää kirkkaasti PerVL 55 §:n aktiivisuusvaatimukset ja siirretään jatkajalle huojennetusti, sekä

Sijoitusyhtiöön, johon jätetään passiivinen varallisuus ja joka jää vanhan omistajan hallintaan (tai siirretään myöhemmin ilman huojennuksia).

Painopiste on muuttunut: Ennen haettiin lupaa järjestelyyn, nyt taistellaan huojennuksesta

Kun kirjoitin aiheesta vuosia sitten, suurin jännitysmomentti liittyi elinkeinolain sulautumis- – ja jakautumissäännöksiin (EVL 52 c § (VML 52 h §)). Päänsärkyä aiheutti se, katsotaanko järjestely veronkiertolain vastaiseksi. Tuolloin, kuten nykyäänkin, sukupolvenvaihdon valmistelu, riskien eriyttäminen ja passiivisen varallisuuden karsiminen operatiivisen yhtiön taseesta hyväksyttiin pääsääntöisesti hyväksyttäväksi liiketaloudelliseksi syyksi.

Tässä kohtaa on hyvä pysähtyä ja muistaa perusasiat: siviilioikeus (osakeyhtiölaki) ja vero-oikeus vetävät tässä yhtä köyttä. Jotta jakautuminen on verotuksessa edes mahdollista, sen on ensin täytettävä osakeyhtiölain (OYL) tiukat juridiset vaatimukset. Lukijan on myös tärkeää ymmärtää, ettei jakautuminen itsessään ole mikään lopullinen verovapaus. Kyse onkin verotuksen lykkääntymisestä: yhtiön pilkkomisesta ei kyseisellä hetkellä laukea maksuun välittömiä veroseuraamuksia, vaan verovastuut siirtyvät eteenpäin uusiin yhtiöihin ja realisoituvat vasta tulevaisuudessa, esimerkiksi jos osakkeet joskus myydään.

Tämä jakautumisen peruskivi pitää edelleen. Se, mikä on muuttunut dramaattisesti, on järjestelyn valokeila. Nyt todellisena taistelulenttänä ovat nimenomaan sukupolvenvaihdoshuojennukset (PerVL 55 §)

Vaikka osakeyhtiölain ja elinkeinoverolain mukainen koneisto rullaisi täydellisesti ja verotus lykkääntyisi onnistuneeksi, se ei enää tarkoita automaattista vihreää valoa perintö- ja lahjaveron huojennukselle. KHO:n tuoreehkot ratkaisut osoittavat, että jakautumisen jälkeen operatiivisen yhtiön tase ja toiminnan luonne syynätään suurennuslasilla:

1. Seulan tiukentuminen: Verottaja tutkii entistä aggressiivisemmin sitä, onko uuteen yhtiöön jätetty toiminta varmasti aitoa, aktiivista ja riskipitoista elinkeinotoimintaa;
2. Kaikki tai ei mitään peli: Koska KHO (2026:72) linjasi, ettei osakeyhtiön taseita voida mielivaltaisesti pilkkoa huojennettaviin osiin, panokset ovat koventuneet. Jos jakautumisessa operatiiviseen yhtiöön jää edelleen liikaa passiivisia elementtejä tai sen elinkeinotoiminnan painoarvoa arvioidaan kevyeksi, vaarana on koko huojennuksen menettämien.

Johtopäätös: Työkalu on sama, mutta maali eri

Jakautuminen on edelleen erinomainen – ja usein ainoa – keino pelastaa perheyriksen sukupolvenvaihdoshuojennus silloin, kun taseessa on vuosien saatossa kertynyt ”liikaa rasvaa”.

Ero menneisyyteen on siinä, että ennen jakautumisella rakennettiin polku yhtiön pilkkomiselle. Tänä päivänä jakautumisella pelataan upporikasta ja rutiköyhää siitä, pystyykö jatkaja vastaanottamaan operatiivisen yrityksen ilman kohtuutonta toiminnan lamauttavaa verotaakkaa.

Kun puhutaan siitä, pystyykö jatkaja vastaanottamaan yrityksen toiminnan lamauttavaa verotaakkaa, kyse ei ole vain numeroista paperilla, vaan yrityksen eloonjäämisestä. Jos sukupolvenvaihdoshuojennus epäonnistuu, laukea kaksivaiheinen taloudellinen ketjureaktio:

1. Osakkeilla ei voi maksaa veroja: Jos huojennusta ei saada, jatkajalle määrätään henkilökohtainen lahja- tai perintövero yhtiön täyden markkina-arvon mukaan. Miljoonayhtiössä kyse on sadoistatuhansista euroista. Koska varallisuus siirtyy osakkeina (ei rahana), jatkajalla ei tyypillisesti ole näitä säästöjä pankkitilillään.
2. Yhtiön kassa imetään tyhjäksi: Selvitäkseen henkilökohtaisesta verovelastaan jatkajan on pakko nostaa varat yrityksestä ulos. Jotta jatkajalle saadaan käteen esimerkiksi 100.000 euroa verojen maksuun, yhtiöstä on maksettava jättimäisiä osinkoja tai palkkoja, josta valtio lohkaisee ensin kireän tuloveron.

Lopputulos kaikille osapuolille selväksi: Jatkajan henkilökohtainen verovelka muuttuu suoraan yrityksen maksuvalmiusongelmaksi. Kun yrityksen kaikki liikenevät rahavirrat ja tulos suunnataan vuosien ajan investointien sijasta jatkajan veromätkyjen kuittaamisen, yrityksen kasvu pysähtyy. Yritykseltä loppuvat rahat kehitykseen, laiteinvestointeihin ja palkkaamiseen. Huojennuksen epääminen ei siis rankaise vain jatkajaa, vaan se lamauttaa itse liiketoiminnan.

Nykyisessä verotusilmastossa esiselvityksen painopiste on siirrettävä EVL-pykälistä suoraan PerVL 55 §:n tiukentuneen tulkinnan ytimeen – ja lähes poikkeuksetta järjestelyn tueksi tarvitaan Verohallinnon sitova ennakkoratkaisu.

Sarvvik, syyskuussa 2026

Björn Holming
OTL, VT, VTK
Lakiasiaintoimisto Björn Holming Law firm

Email: bjorn@holminglaw.com
www.holminglaw.com